

Loyaal met een scherpe rand

Stemgedrag PVV 2010-2011 in kaart gebracht

28 september 2011

Tom Louwerse en Simon Otjes
Instituut Politieke Wetenschap, Universiteit Leiden
in samenwerking met Argos, VPRO Radio 1

Embargo tot 15 oktober 2011, 13:00 uur.

Samenvatting

In oktober 2010 kondigden VVD, PVV en VVD aan een bijzonder meerderheidskabinet te vormen. VVD en CDA onderschreven een coalitieakkoord. Daarnaast werd een gedoogakkoord gesloten met de PVV – deze partij steunt het kabinetsbeleid op een (groot) aantal terreinen en belooft het niet te laten vallen over maatregelen die in het coalitieakkoord staan omschreven. Dit betekende dat de PVV een nieuwe positie innam in het politieke landschap. Tot de verkiezingen van 2010 had de PVV bewust gekozen voor confrontatie met de gevestigde partijen in haar parlementair gedrag. Ze stelde zich op als een rechtse oppositiepartij, de "rechts buiten" van de Tweede Kamer.¹ Is het gedrag van de PVV veranderd nu de partij gedoogpartner is van een coalitie van CDA en VVD?

De kern van onze uitkomsten is dat de PVV als gedoogpartner twee houdingen combineert: een constructieve houding op onderwerpen die in het gedoogakkoord staan en een kritische, confronterende houding op andere terreinen. Op onderwerpen uit het gedoogakkoord is zij minder actief en stemt zij vaak hetzelfde als CDA en VVD. Dit betreft zowel de sociaaleconomische agenda van het kabinet (volksgezondheid, sociale zaken en financiën) als de agenda van het kabinet wat betreft veiligheid, integratie en immigratie. Echter op die onderwerpen waar de PVV heeft aangegeven het niet eens te zijn met het kabinet is de partij actiever en uitgesprokener geworden. De partij stemt dan anders als CDA en VVD, en nog steeds relatief vaak alleen. Ook dient zij op deze onderwerpen meer moties en amendementen in. We beschrijven deze manier van opereren als loyaal (op die onderwerpen die in het gedoogakkoord staan) maar met een scherpe rand (op die onderwerpen die daarbuiten vallen). Deze stijl van opereren waarbij de partij met een been in het regeringsvak staat en met het andere been aan de kant van de *anti-establishment* oppositie is in andere landen succesvol toegepast door rechts-populistische partijen zoals de Italiaanse *Lega Nord* en de Deense Volkspartij.

Het onderzoek kijkt naar zes vragen: ten eerste, hoe actief zijn PVV-Kamerleden? De PVV dient in totaal minder voorstellen in. Dit past bij het beeld van een partij die deelneemt aan de regeringsmacht. Deze fracties dienen doorgaans minder voorstellen in. Wel is het zo dat de partij relatief meer (arbeidsintensieve) amendementen indient dan voorheen, wat blijkt geeft van een verdere professionalisering van de fractie.

De tweede vraag is op welke onderwerpen PVV-Kamerleden actief zijn. We hebben gekeken naar moties die zijn ingediend in het kader van de begrotingsbehandelingen, welke eenvoudig te classificeren zijn. Van deze moties is het onderwerp buitenlandse zaken het meest populair bij de PVV. Dit is een grote verschuiving ten opzichte van de periode 2006-2010 toen de fractie vooral moties en amendementen indiende over justitie en binnenlandse zaken. Dit is te verklaren vanuit het feit dat de PVV in het gedoogakkoord afspraken heeft gemaakt over veiligheid, immigratie en integratie, maar niet over buitenlands beleid Europa.

De derde vraag betreft de samenwerking met de PVV: hoe vaak dient de PVV voorstellen in samen met andere partijen? De PVV dient vooral moties in met coalitiepartners CDA en VVD, en met de SP. De opvallende verschuiving hierbij is dat het CDA en de PVV nauwelijks samen moties indienden vóór 2010.

---

¹ Otjes, S. en T. Louwerse (2010) *Kiezen voor Confrontatie* Leiden: Universiteit Leiden

De vierde vraag gaat over de isolatie van de PVV: hoe vaak stemt de PVV alleen? De PVV stemt nu minder vaak alleen dan in de periode 2006-2010, maar de mate waarin de PVV alleen staat blijft in historisch-vergelijkend perspectief hoog.² De PVV staat vooral alleen in stemmingen over buitenlandse zaken (geen onderdeel van het gedoogakkoord), terwijl dit eerder binnenlandse zaken was (wel grotendeels onderdeel van het gedoogakkoord).

In verreweg de meeste stemmingen staat de PVV echter niet alleen. Onze vijfde onderzoeksvraag is hoe vaak andere partijen hetzelfde stemmen als de PVV. De VVD stemt het vaakst hetzelfde als PVV (77%) en doet dit ook vaker dan in de periode 2006-2010 (65%). Het CDA stemt nu in 75% van de gevallen mee met de PVV, aanzienlijk vaker dan voorheen (53%). De mate waarin de PVV hetzelfde stemt als de linkse oppositiepartijen is afgenomen. Opvallend hierbij is dat zeker op de sociaaleconomische onderwerpen, zoals sociale zaken en volksgezondheid, waarop er eerder sprake was van een zekere verwantschap tussen linkse partijen als SP en de PVV, in deze periode minder samen wordt gestemd. Omdat voorstellen op deze punten financiële consequenties hebben, kan de PVV niet hetzelfde stemmen als de SP zonder het gedoogakkoord te breken.

De zesde vraag betreft het succes van de PVV: hoeveel moties en amendementen worden aangenomen? De mate waarin de PVV voorstellen krijgt aangenomen is aanzienlijk toegenomen over tijd. Dit heeft echter nog steeds niet het niveau dat normale coalitiepartijen bereiken. In termen van het totaal aantal aangenomen moties blijft de PVV achter bij andere partijen. Dit is mede te verklaren vanuit het meer extreme gedachtegoed van de partij: ook andere radicale oppositiepartijen zoals de Partij voor de Dieren en GroenLinks weten een beperkt aantal moties aangenomen te krijgen.

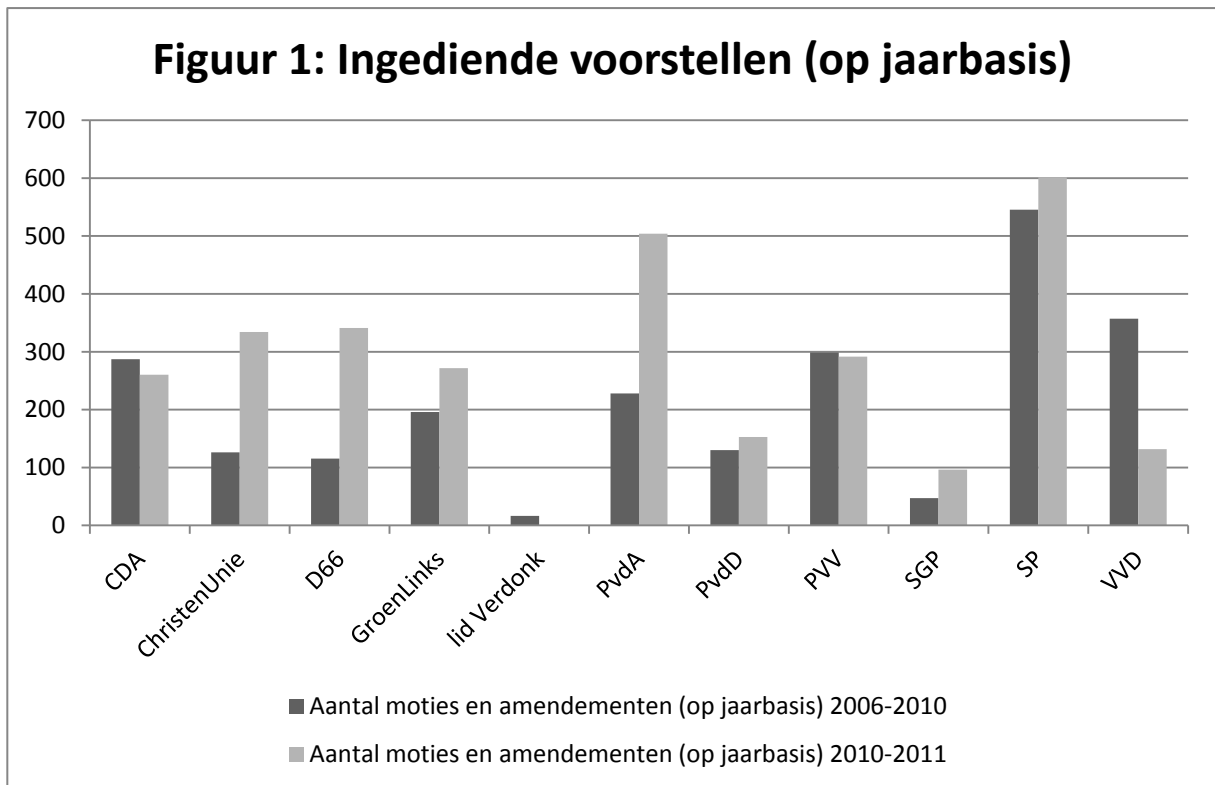
Deze rapportage is geschreven voor Argos, een programma van VPRO radio. De vragen zijn samen met Argos vastgesteld. Het onderzoek is een vervolg op de rapportage "Kiezen voor Confrontatie" die de auteurs in mei 2010 voor Argos schreven.

---

² Idem.

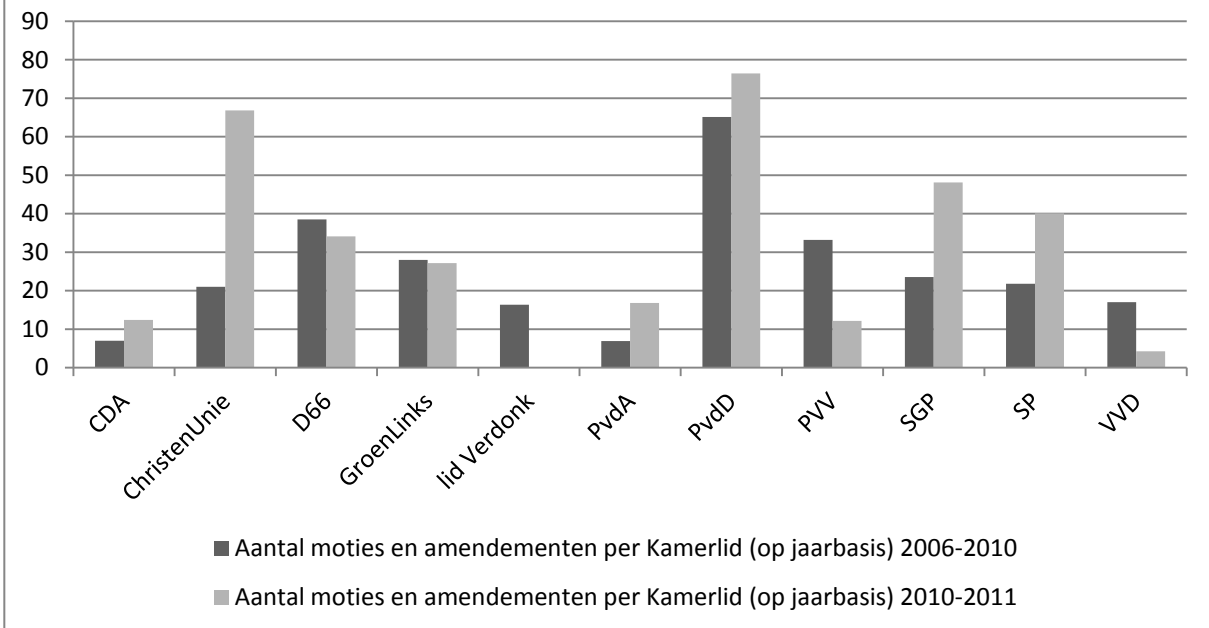
1. Productiviteit Kamerleden

Er werden tussen 14 oktober 2010 en 29 juni 2011 2200 moties en amendementen ingediend. Gedurende de zittingsperiode van het kabinet-Balkenende IV werden er op jaarbasis 2460 moties en amendementen ingediend. Over het algemeen was de productiviteit van de Kamer dus vergelijkbaar. De PVV diende op jaarbasis net iets minder moties in dan de voorgaande periode, van 299 naar 292 (zie Figuur 1). Het gaat hier om moties en amendementen waarvan de PVV de eerste indiener was. Gegeven het feit dat PVV nu een grotere Kamerfractie heeft dan daarvoor, is de gemiddelde activiteit per Kamerlid gedaald van 33 voorstellen per Kamerlid per jaar naar 12 (zie Figuur 2). We zien vaker dat als een partij wisselt van een oppositierol naar een coalitierol, ze minder voorstellen gaan indienen: zie bijvoorbeeld de afname van het aantal VVD-voorstellen. Een partij die deel uitmaakt van de coalitie hoeft minder moties in te dienen omdat zij mede vorm heeft gegeven aan het kabinetsbeleid. Daarnaast kan een partij rekenen op een meer welwillende reactie van minister mocht zij bepaalde wensen hebben.

Het totaal aantal moties en amendementen dat iedere fractie indient per jaar.

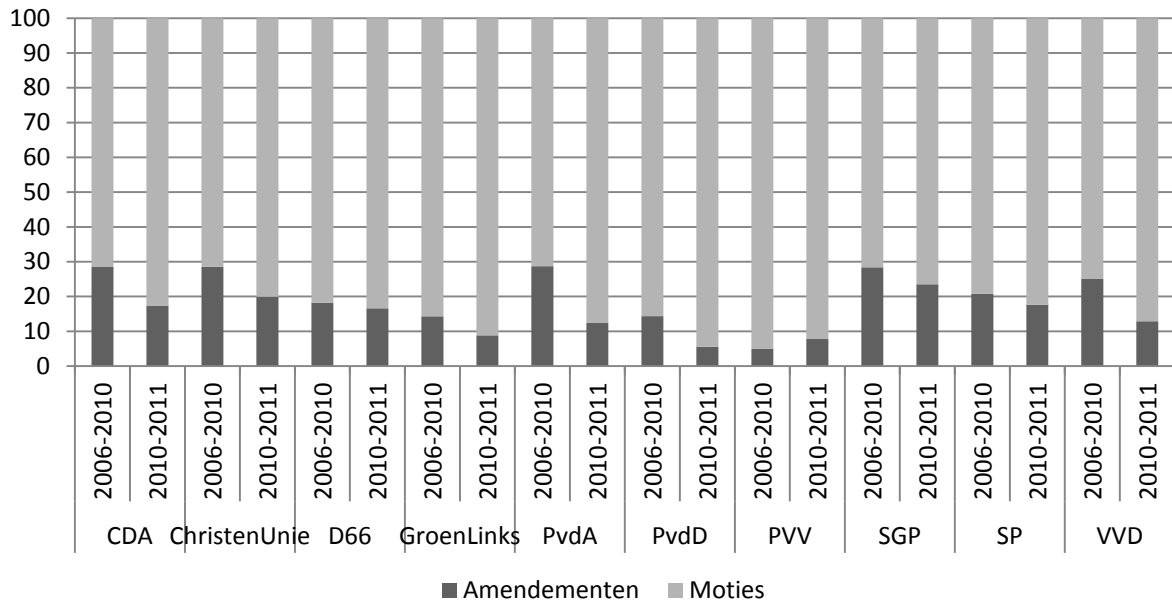
**Figuur 2: Ingediende voorstellen per Kamerlid
(op jaarbasis)**

Het totaal aantal moties en amendementen dat iedere fractie indient per jaar per Kamerlid.

We hebben ook gekeken naar de verhouding tussen het aantal ingediende moties en amendementen (zie Figuur 3). Moties zijn Kameruitspraken die relatief eenvoudig op te stellen en in te dienen zijn. Amendementen zijn wijzigingsvoorstellen voor wetsontwerpen die meer technisch van aard zijn en meer voorbereidingstijd kosten. De PVV diende de periode 2010-2011 relatief meer amendementen (7,7% van het totaal aantal amendementen en moties) dan in de periode 2006-2010 (5%). Dit is een kleine verandering, maar gegeven het feit dat alle partijen relatief minder amendementen indienden in dezelfde periode is dit opvallend: in een periode dat er over het algemeen minder geamendeerd werd, omdat er minder wetgeving werd behandeld, amendeerde de PVV meer. Zij lijkt nu meer tijd te steken in het arbeidsintensieve wetgevingsproces als voorheen. Let wel: er is geen partij die procentueel zo weinig amendementen indienende als de PVV.

**Figuur 3: Verdeling ingediende voorstellen:
moties en amendementen**

De verhouding tussen het aantal moties en amendementen dat iedere fractie indient.

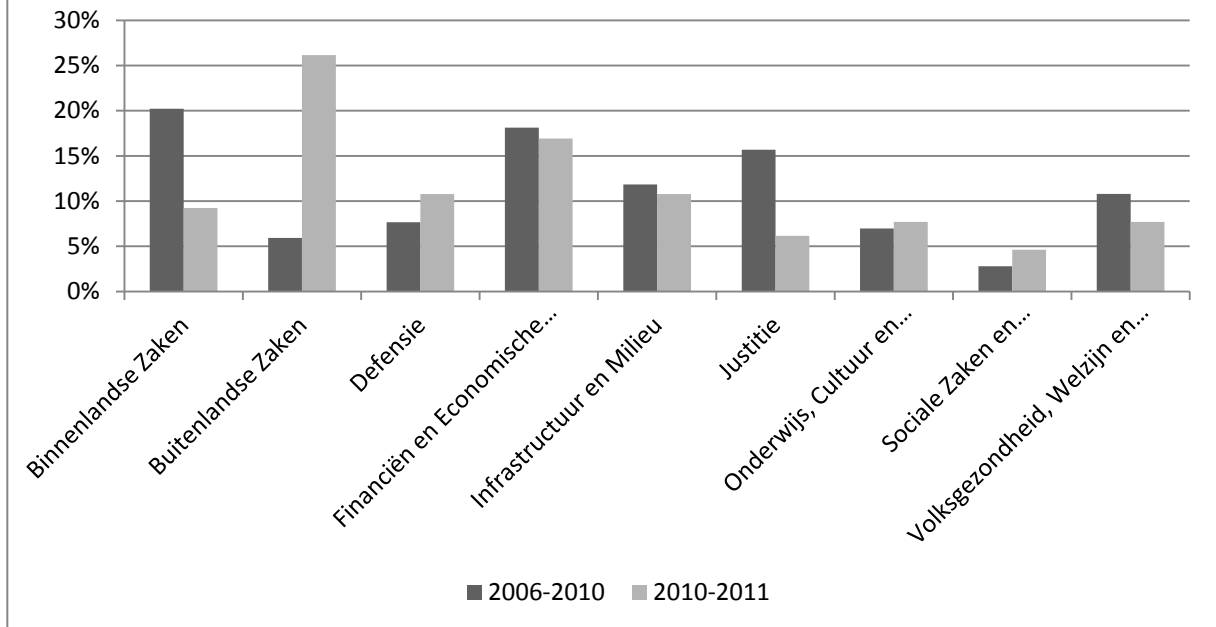
2. Ingediende voorstellen per onderwerp

Als we kijken naar de amendementen en moties die de PVV heeft ingediend tijdens begrotingsbehandelingen kunnen we zien wat de inhoudelijke prioriteiten van de PVV zijn en hoe die over tijd zijn veranderd.

De belangrijkste ontwikkeling tussen de periode 2006-2010 en 2010-2011 is dat de PVV aanzienlijk minder moties is gaan indienen over binnenlandse zaken en justitie (zie Figuur 3). Het aantal moties op deze onderwerpen is meer dan gehalveerd. Ondertussen is de partij zich gaan richten op buitenlandse zaken. De PVV diende in de periode 2006-2010 6% van haar (begrotings)moties in over buitenlandse zaken en in de periode 2010-2011 26%. Kleinere verschuivingen zijn zichtbaar op volksgezondheid (-3%) en defensie (+3%). Op die inhoudelijke prioriteiten van de PVV waar zij afspraken heeft gemaakt CDA en VVD in het gedoogakkoord, zoals veiligheid, immigratie en integratie (onderwerpen die onder de ministeries Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken vallen) is de PVV minder actief geworden. Op die onderwerpen waar de PVV af heeft afgesproken *to agree to disagree* met CDA en PVV, in het bijzonder buitenlands beleid, Europese samenwerking en defensie, is de PVV actiever geworden. Op Volksgezondheid waar de PVV heeft afgesproken in stemmen met de bezuinigingen van het kabinet-Rutte, is de partij aanzienlijk minder actief geworden.

Er is dus een duidelijk onderscheid tussen die onderwerpen waar de PVV zich loyaal toont ten opzichte van het kabinet en die onderwerpen waar de PVV ervoor heeft gekozen om afstand te nemen. Tot de eerste groep behoren, binnenlandse zaken, justitie en volksgezondheid. Op deze onderwerpen is de PVV minder actief geworden. Tot de tweede groep behoren in het bijzonder buitenlandse zaken en defensie. Op deze onderwerpen heeft de PVV zich juist actiever getoond.

Figuur 4: Voorstellen ingediend door PVV naar onderwerp

Het percentage moties en amendementen, dat de PVV heeft ingediend bij de begrotingsbehandelingen uitgedeeld naar begrotingshoofdstuk. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

Tabel 1: Ingediende moties per fractie naar onderwerp uitgesplitst (percentages)

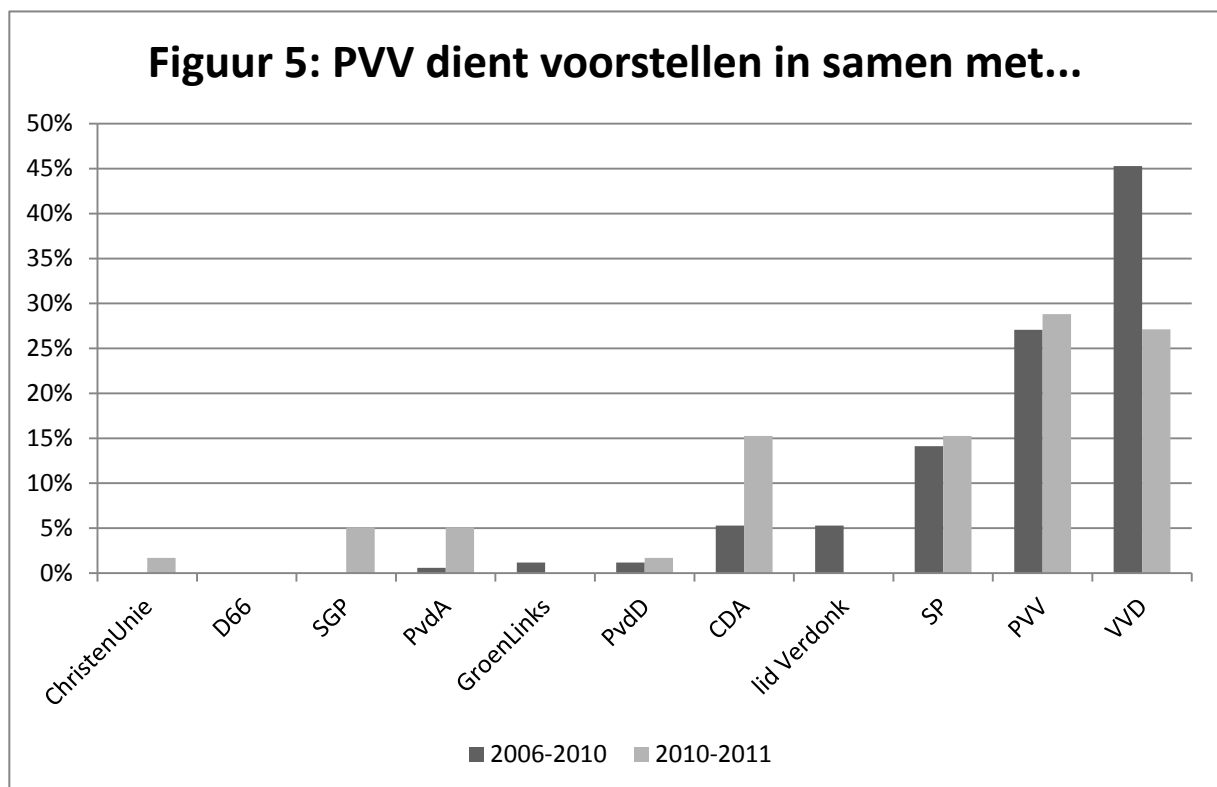
		Binnenlandse Zaken	Buitenlandse Zaken	Defensie	Financiën en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie	Infrastructuur en Milieu	Justitie	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
2006-2010	CDA	14	7	6	21	19	7	8	7	9
	ChristenUnie	9	8	4	17	29	7	8	6	11
	D66	8	5	1	23	4	11	29	5	15
	GroenLinks	13	8	4	21	22	8	10	6	10
	lid Verdonk	58	0	8	0	8	25	0	0	0
	PvdA	15	6	8	21	13	7	9	8	13
	PvdD	0	1	0	78	6	0	1	0	15
	PVV	20	6	8	18	12	16	7	3	11
	SGP	17	15	2	15	20	15	4	2	11
	SP	12	3	9	16	15	9	11	7	18
	VVD	13	6	4	16	23	10	14	5	8
2010-2011	CDA	4	18	10	25	16	2	12	10	4
	ChristenUnie	5	16	3	18	23	10	8	7	10
	D66	15	7	9	16	14	4	17	8	10
	GroenLinks	21	21	6	12	15	4	10	4	8
	PvdA	20	5	8	15	12	6	14	8	12
	PvdD	0	3	0	65	22	0	0	0	11
	PVV	9	26	11	17	11	6	8	5	8
	SGP	8	12	4	19	19	4	15	12	8
	SP	11	11	3	22	11	5	12	17	6
	VVD	6	30	9	9	18	6	9	6	6

Het percentage moties en amendementen, dat iedere fractie heeft ingediend bij de begrotingsbehandelingen uitgedeeld naar begrotingshoofdstuk. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

3. Co-indiening

Een actieve vorm van samenwerking tussen partijen in het parlement is het samen indienen van moties en amendementen. Dit laat goed zien met welke partijen de PVV inhoudelijke overeenstemming heeft en waarmee ze goed kan samenwerken. We kijken hier naar moties die door twee Kamerleden zijn ingediend. Het gaat om een beperkt aantal voorstellen. In de periode 2006-2010 om 170 voorstellen (56 op jaarbasis) en in de periode 2010-2011 om 59 voorstellen.

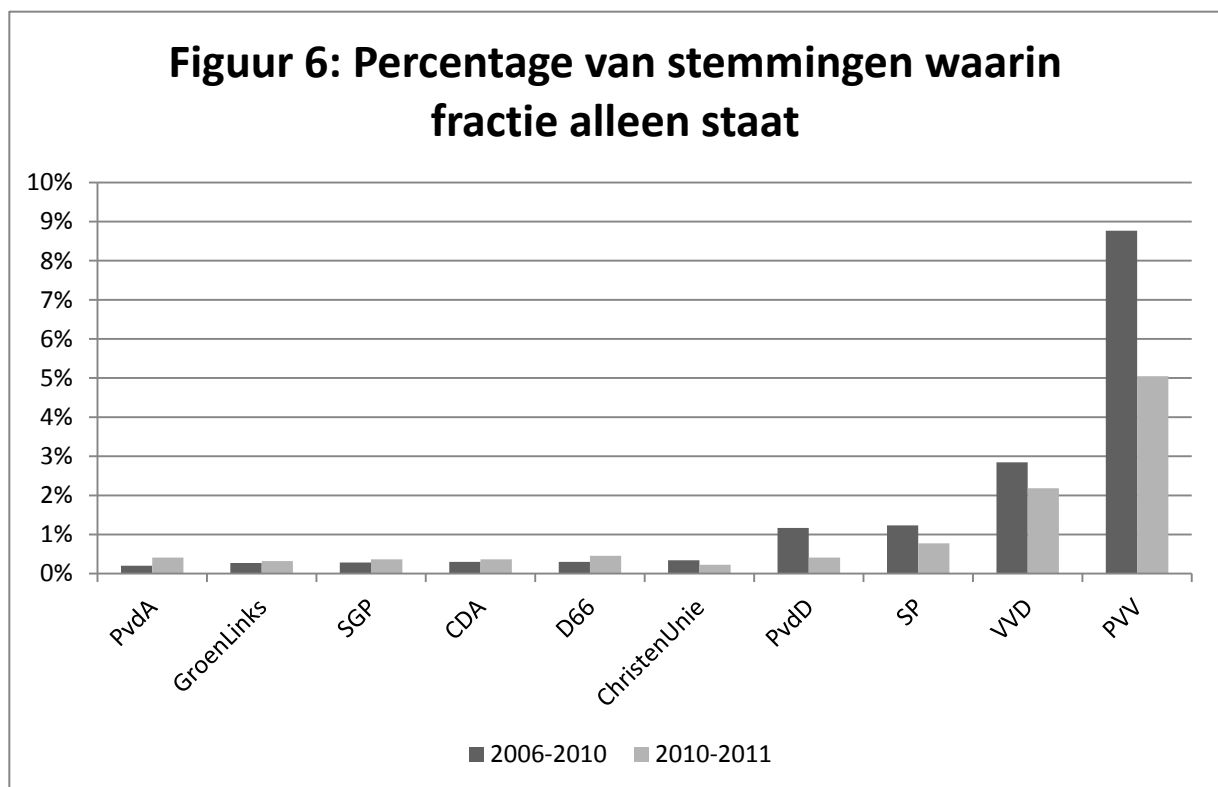
De samenwerking van de PVV richtte zich in de periode 2006-2010 primair op de VVD en de SP (zie Figuur 5). In de periode 2010-2011 zijn de VVD en de SP nog steeds partijen waarmee de PVV veel samenwerkt, maar de partij dient nu ook meer voorstellen in samen met het CDA (was 5% nu 15%). Daarnaast worden er nu, anders dan in de periode 2006-2010 moties en amendementen ingediend samen met de SGP, de CU en de PvdA. PVV-Kamerleden blijven net als voorheen relatief veel moties en amendementen indienen samen met andere PVV-Kamerleden. De PVV werkt dus veel samen met de coalitiepartijen. Daarnaast werkt ze relatief vaak samen met de SP waarmee zij op het terrein van buitenlands beleid en sociale zaken raakvlakken heeft.

Hier zijn de percentages weergegeven van fracties waarmee de PVV moties en amendementen mede heeft ingediend. Het gaat hier alleen om moties met precies twee indieners, waarvan één van de indieners PVV'er is. De balken voor PVV geven aan hoe vaak twee PVV'ers samen een motie indienen. Voor de periode 2006-2010 gaat het in totaal om 170 voorstellen, voor de periode 2010-2011 gaat het om 59 voorstellen.

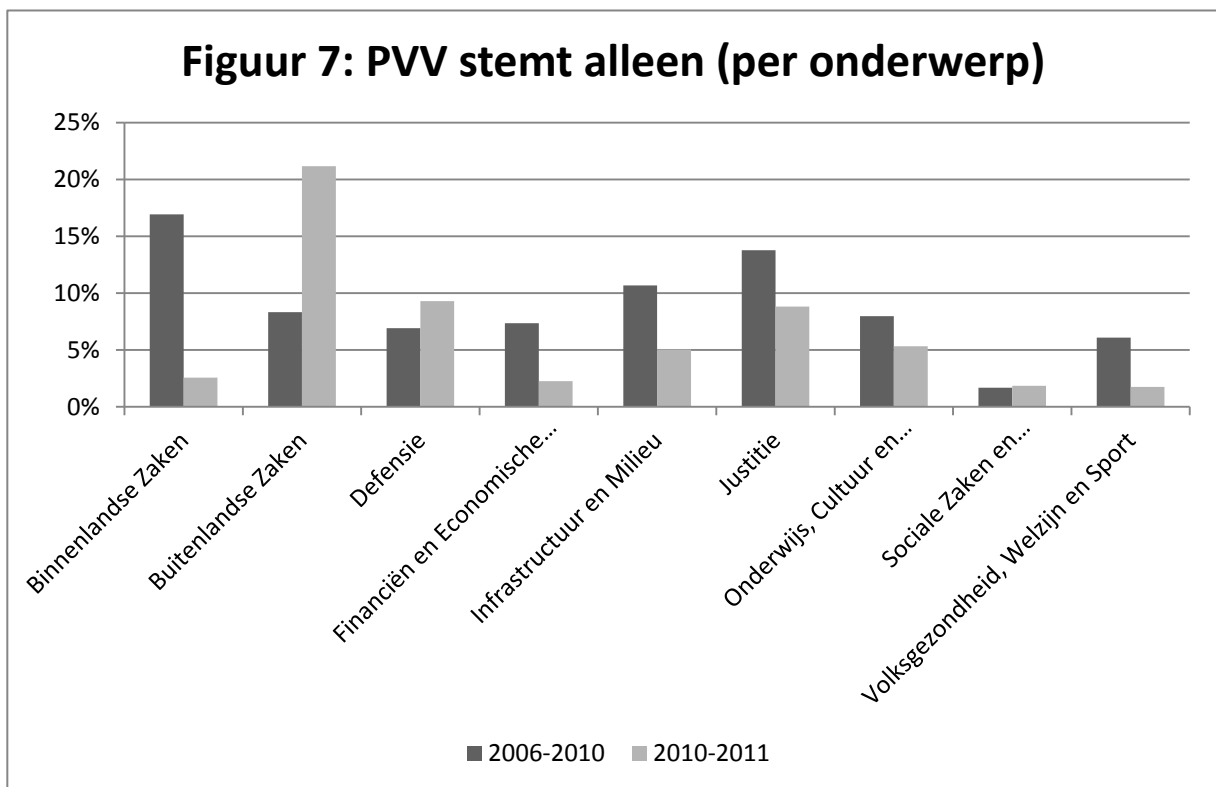
4. Alleen stemmen

Nog steeds is de PVV de partij die het vaakst alleen stemt van alle partijen (zie Figuur 6). In bijna 5% van de stemmingen is de PVV als enige voorstander of tegenstander van een voorstel. Dit is aanzienlijk minder dan in de periode 2006-2010 (toen stemde de PVV in bijna 9% van de gevallen alleen). Maar zeker vanuit historisch perspectief is dit hoog: slechts de Centrumdemocraten stemden vaker alleen de PVV, toen zij in de periode 1989-1998 in de Tweede Kamer zaten. Uit deze analyse kunnen we niet zien of een partij extremistisch zit of niet: lange tijd, bijvoorbeeld, stemde VVD het meest alleen toen zij de meest rechtse partij in het parlement was. Toch geeft het alleen stemmen aan in hoeverre een partij bereid is om zich te distantiëren van de consensus in de Kamer. Ook binnen de gedoogconstructie blijft de PVV haar ruimte nemen om een onderscheiden standpunt in te nemen, tegenover de gevestigde partijen.

Percentage van de stemmingen waarin ieder van de fracties als enige vóór of tegen een voorstel stemt. Voor de periode 2006-2010 is het stemgedrag van de fractie van Verdonk buiten beschouwing gelaten om een zo zuiver mogelijke vergelijking te kunnen maken tussen de periodes. Als we het stemgedrag van Verdonk wel meenemen, ligt het percentage van de stemmingen waarin de PVV alleen staat op ongeveer 6%.

De onderwerpen waarop de PVV alleen stemt zijn over tijd veranderd: waar in de periode 2006-2010 de PVV relatief vaak alleen stemde over binnenlandse zaken en justitie, was dit in de periode 2010-2011 vaker buitenlandse zaken en defensie (zie Figuur 7). Hier valt weer op dat op die onderwerpen waar de PVV in het gedoogakkoord afspraken heeft gemaakt met het kabinet (veiligheid, immigratie en integratie) de PVV nu minder vaak alleen staat dan voorheen. Voor justitie is het percentage stemmingen waarin de PVV alleen staat omlaag gegaan van 14% naar 9% en voor binnenlandse zaken van 17% naar 3%. In het afgelopen jaar stemde de PVV juist vaak alleen op die onderwerpen die niet in het gedoogakkoord staan. De PVV stemt nu in 21% van gevallen alleen over buitenlandse zaken (was 8%). Op andere onderwerpen (van economische zaken, infrastructuur tot volksgezondheid) stemt de PVV nu minder vaak alleen dan voorheen.

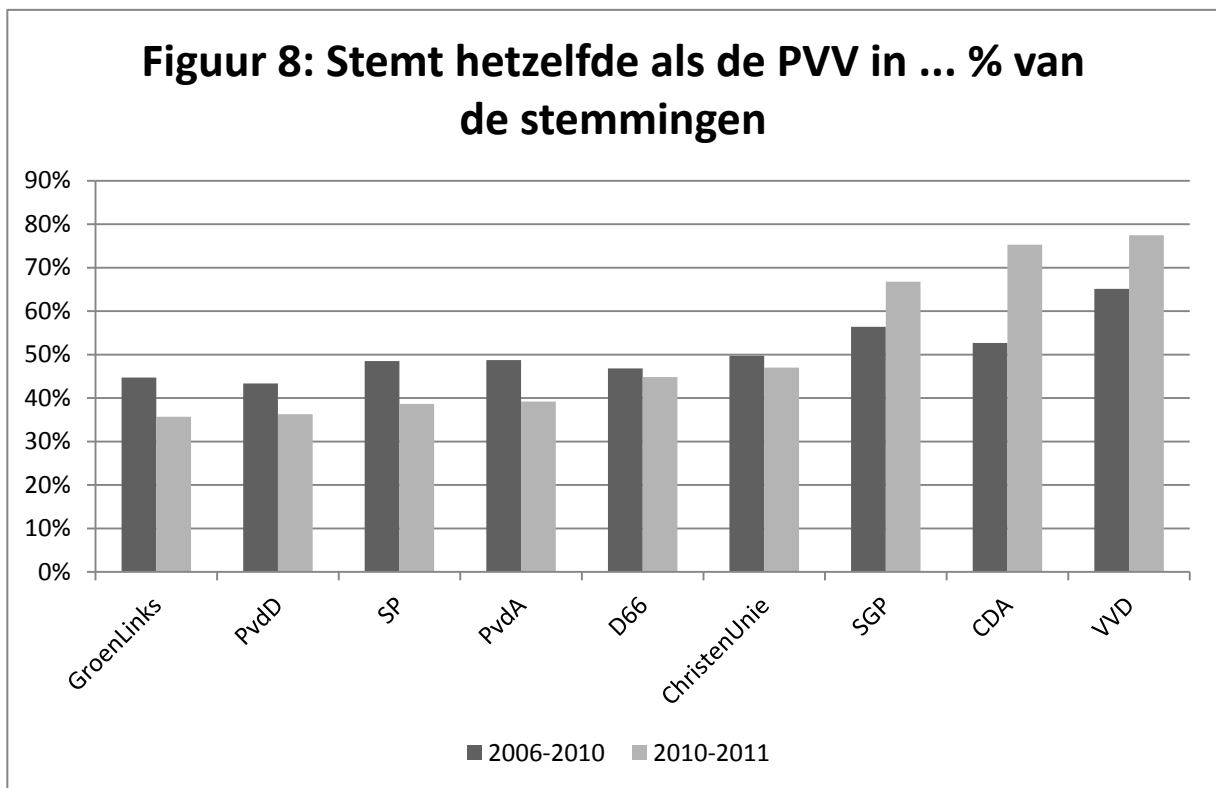

Percentage van de stemmingen waarin de PVV als enige vóór of tegen stemt uitgedeeld naar onderwerpen. De categorisering is gebaseerd op de begrotingsbehandeling waarbij het voorstel is ingediend. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen. Voor de periode 2006-2010 is het stemgedrag van de fractie van Verdonk buiten beschouwing gelaten om een zo zuiver mogelijke vergelijking te kunnen maken tussen de periodes.

5. Samen stemmen

Er is een heldere verschuiving zichtbaar in de mate waarin partijen hetzelfde stemmen als de PVV. De PVV stemt in de huidige periode vaker mee met CDA, VVD en SGP dan onder het kabinet Balkenende-IV (zie Figuur 8). Vooral CDA en PVV stemmen veel vaker hetzelfde als de PVV: van 53% naar 75%. Het vaakst stemt de PVV nu hetzelfde als de VVD, namelijk in 77% van de gevallen, een toename van 12 procentpunt.

De oppositiepartijen (SP, GL, PvdA, PvdD, D66, CU) stemmen minder vaak hetzelfde als de PVV dan in de vorige periode. Er zijn grote verschillen in het stemgedrag tussen bijvoorbeeld de SP en PVV (39% overeenkomst) en deze verschillen zijn toegenomen. Over het algemeen lijkt het hetzelfde stemmen als de PVV een links/rechts dynamiek te volgen, van links naar rechts: GL (36%), PvdD (36%), SP (39%), PvdA (39%), D66 (45%), CU (47%), SGP (67%), CDA (75%), en VVD (77%).

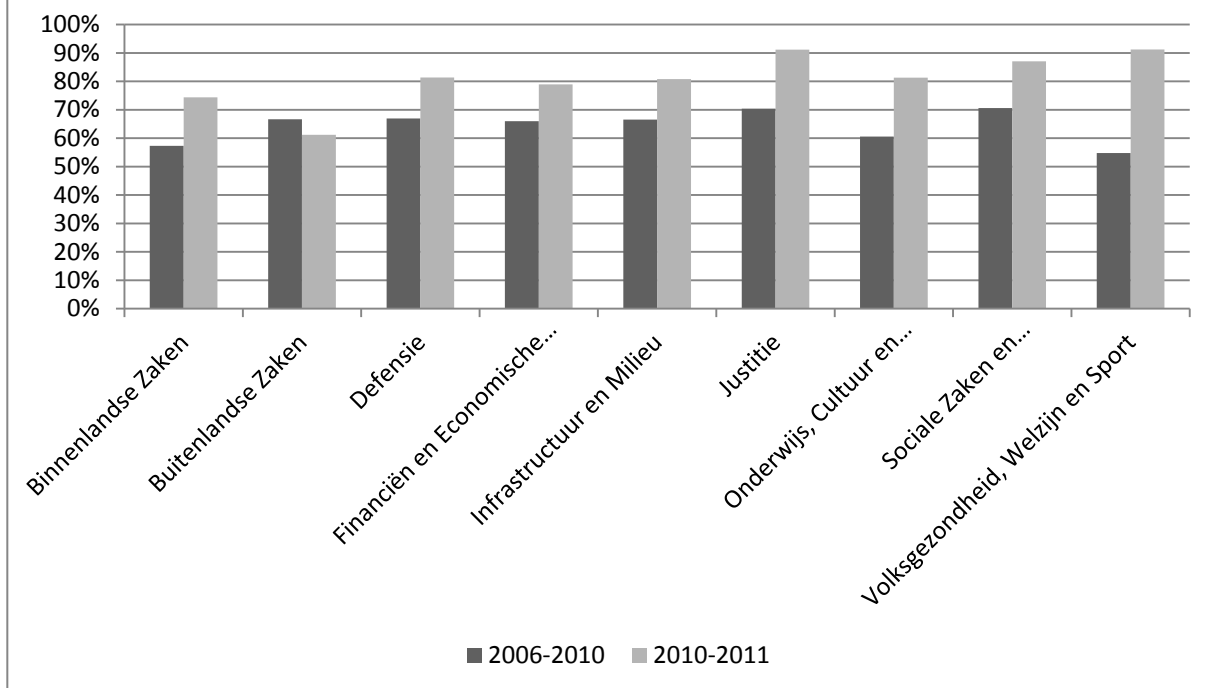

Percentage van de stemmingen waarin fracties hetzelfde als de PVV stemmen.

De mate waarin partijen hetzelfde stemmen als de PVV verschilt van onderwerp tot onderwerp. De VVD stemt op bijna alle onderwerpen vaker dan in de periode 2006-2010 hetzelfde als de PVV, behalve op buitenlandse zaken (zie Figuur 9 en Tabel 2). Een opvallend onderwerp in het stemgedrag van PVV en VVD is volksgezondheid. In de periode 2006-2010 was de overeenkomst in hun stemgedrag op dit onderwerp relatief laag: 55%. In de periode 2010-2011 stemden de partijen juist het vaakste hetzelfde over de begrotingsmoties die over dit onderwerp zijn ingediend: 91%. Waar de PVV en de VVD het eerder oneens waren over volksgezondheid (en dan met name de wenselijkheid van bezuinigingen op dit onderwerp), zijn ze het nu bijzonder eens. Op dit onderwerp toont de PVV zich loyaal aan de VVD. Een zelfde beeld is zichtbaar voor het CDA: een sterke toename van gelijk stemgedrag als de PVV op alle onderwerpen, behalve buitenlands beleid (zie Figuur 10). De PVV en het CDA stemmen het meest hetzelfde over sociale zaken en daarna over volksgezondheid (87% resp. 86%).

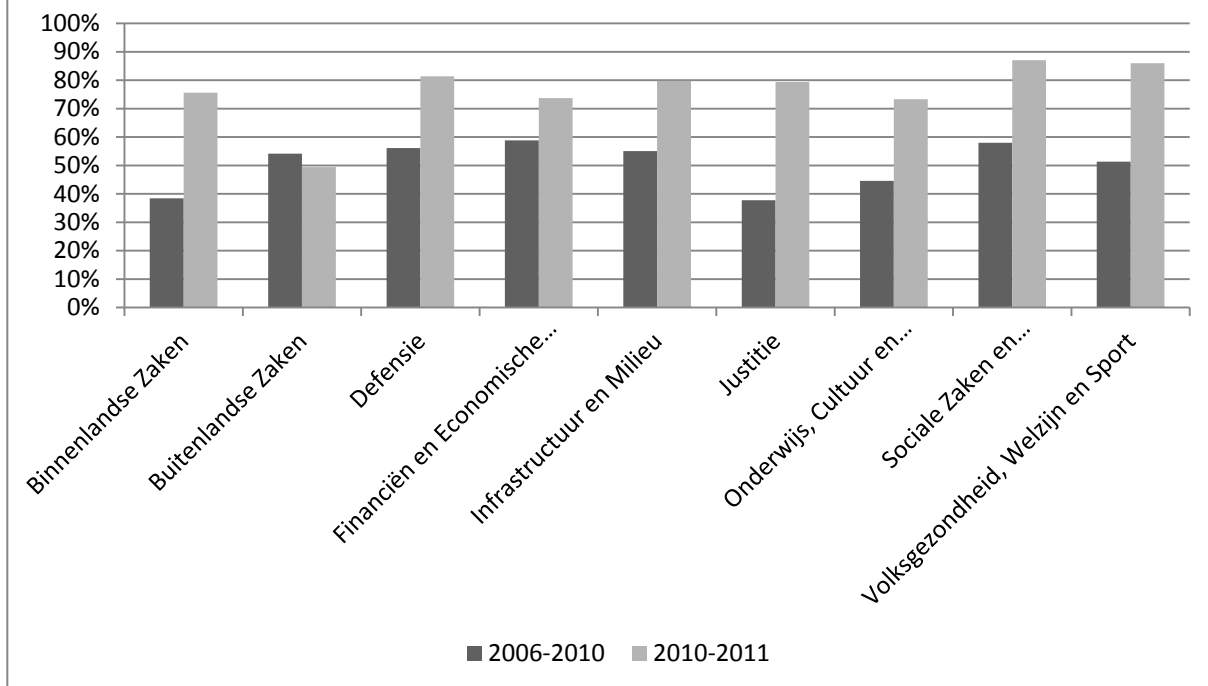
De PvdA en de PVV stemden in de periode 2010-2011 minder vaak hetzelfde dan daarvoor. Toen de PVV in de oppositie zat en de PvdA in de coalitie stemden zij in 49% van de gevallen hetzelfde, nu nog in gemiddeld 39% van de gevallen (zie Figuur 11). Op alle onderwerpen zijn de PVV en de PvdA minder vaak hetzelfde gaan stemmen. De grootste daling is zichtbaar op sociale zaken. Waar de PVV in de periode 2006-2010 nog in bijna 59% van de gevallen de mening deelde met de centrumlinkse regeringspartij PvdA over het sociaal beleid, was dit in de periode 2010-2011 toen de PvdA in de oppositie zat en de PVV een gedoogrol koos ten opzichte van het kabinet nog slechts 30%. Een vergelijkbaar patroon is zichtbaar voor de SP: de PVV stemde in de periode 2006-2010 het vaakst hetzelfde als de SP op het onderwerp volksgezondheid (61%), gevolgd door sociale zaken (53%). In de periode 2010-2011 nam dit af naar 51% respectievelijk 31% (zie Figuur 12). De verwantschap die er was tussen de PVV en linkse partijen als SP en PvdA op sociaaleconomische onderwerpen in de periode 2006-2010 is in de periode 2010-2011 niet meer zo duidelijk terug te zien in het stemgedrag. De PVV steunt nu, in ruil voor maatregelen op het gebied van veiligheid, immigratie en integratie het bezuinigingspakket van CDA en VVD. Dit betekent dat zij op relatief grote kostenposten als sociale zaken en volksgezondheid niet meer de ruimte heeft om mee te stemmen met de SP en de PvdA (zie Tabel 2).

Figuur 9: VVD stemt als PVV

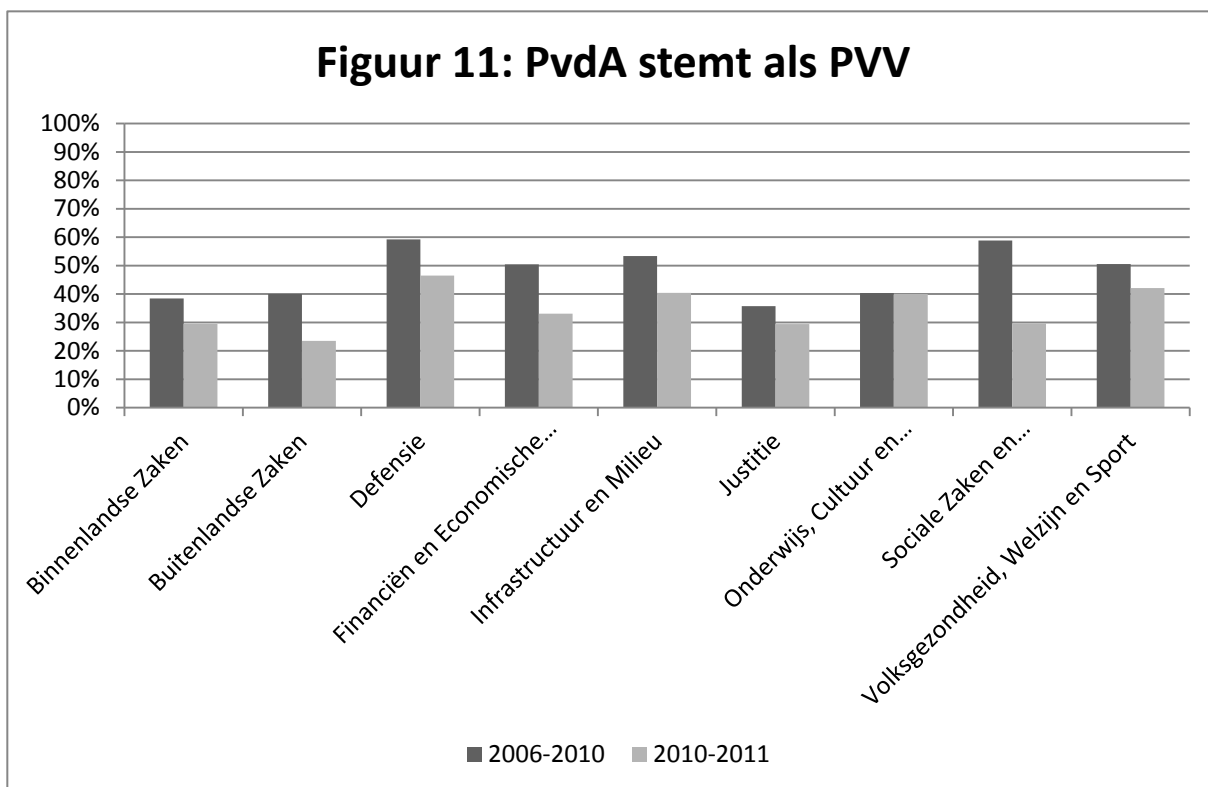

Percentage van de stemmen de VVD hetzelfde als de PVV stemmen uitgedeeld naar onderwerp. De categorisering is gebaseerd op de begrotingsbehandeling waarbij het voorstel is ingediend. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

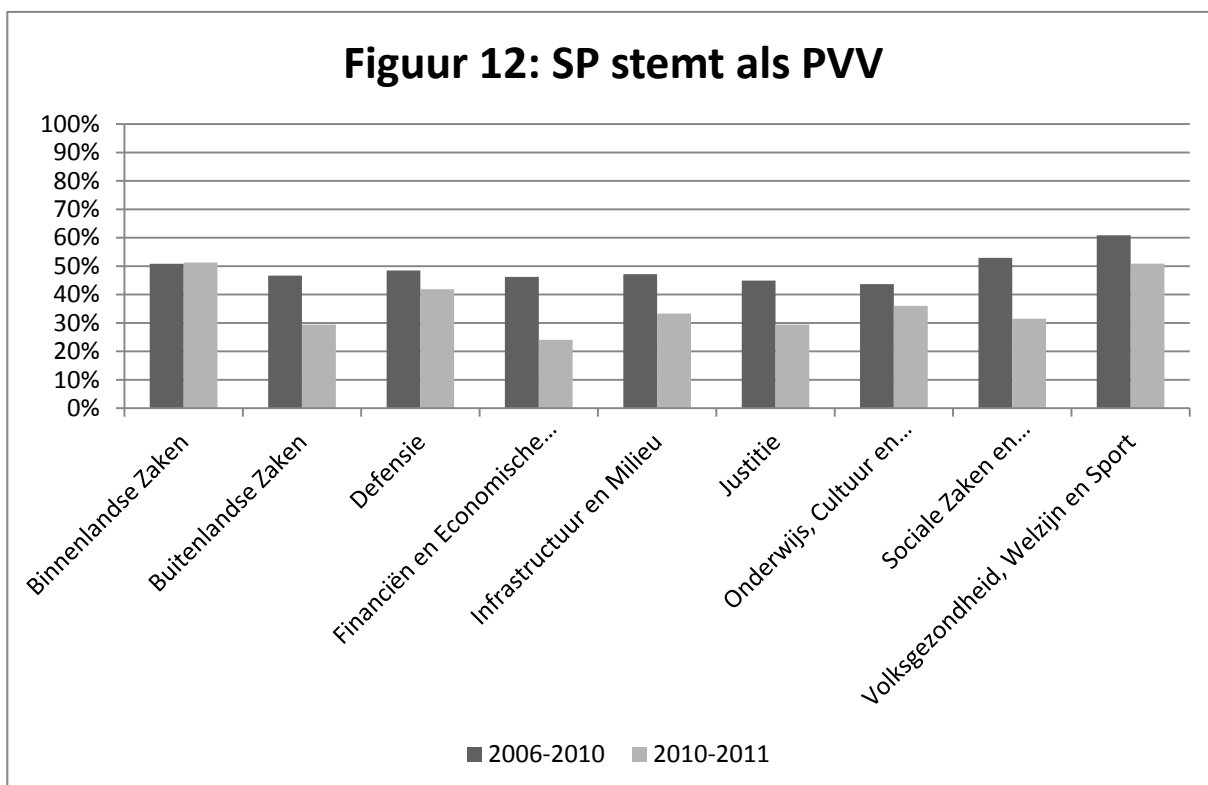
Figuur 10: CDA stemt als PVV

Percentage van de stemmen de CDA hetzelfde als de PVV stemmen uitgedeeld naar onderwerp. De categorisering is gebaseerd op de begrotingsbehandeling waarbij het voorstel is ingediend. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

Percentage van de stemmingen de PvdA hetzelfde als de PVV stemmen uitgedeeld naar onderwerp. De categorisering is gebaseerd op de begrotingsbehandeling waarbij het voorstel is ingediend. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

Percentage van de stemmingen de SP hetzelfde als de PVV stemmen uitgedeeld naar onderwerp. De categorisering is gebaseerd op de begrotingsbehandeling waarbij het voorstel is ingediend. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

Tabel 2: Procentuele overeenkomst in stemgedrag met PVV, uitgesplitst naar onderwerp

		Binnenlandse Zaken	Buitenlandse Zaken	Defensie	Financiën en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie	Infrastructuur en Milieu	Justitie	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
2006-2010	CDA	38	54	56	59	55	38	45	58	51
	ChristenUnie	36	53	53	54	51	35	44	61	51
	D66	45	47	65	41	42	43	46	57	53
	GroenLinks	46	46	61	40	41	41	42	47	59
	lid Verdonk	68	63	72	66	68	69	62	78	70
	PvdA	38	40	59	50	53	36	40	59	51
	PvdD	38	45	44	40	38	37	42	49	53
	SGP	45	58	64	60	55	51	53	66	55
	SP	51	47	48	46	47	45	44	53	61
	VVD	57	67	67	66	67	70	61	71	55
2010-2011	CDA	76	49	81	74	80	79	73	87	86
	ChristenUnie	40	35	56	42	41	44	41	43	49
	D66	36	28	37	37	35	38	40	50	54
	GroenLinks	31	29	40	29	27	35	35	31	39
	PvdA	29	24	47	33	40	29	40	30	42
	PvdD	41	26	44	26	28	32	29	28	37
	SGP	56	47	65	71	77	59	69	80	65
	SP	51	29	42	24	33	29	36	31	51
	VVD	74	61	81	79	81	91	81	87	91

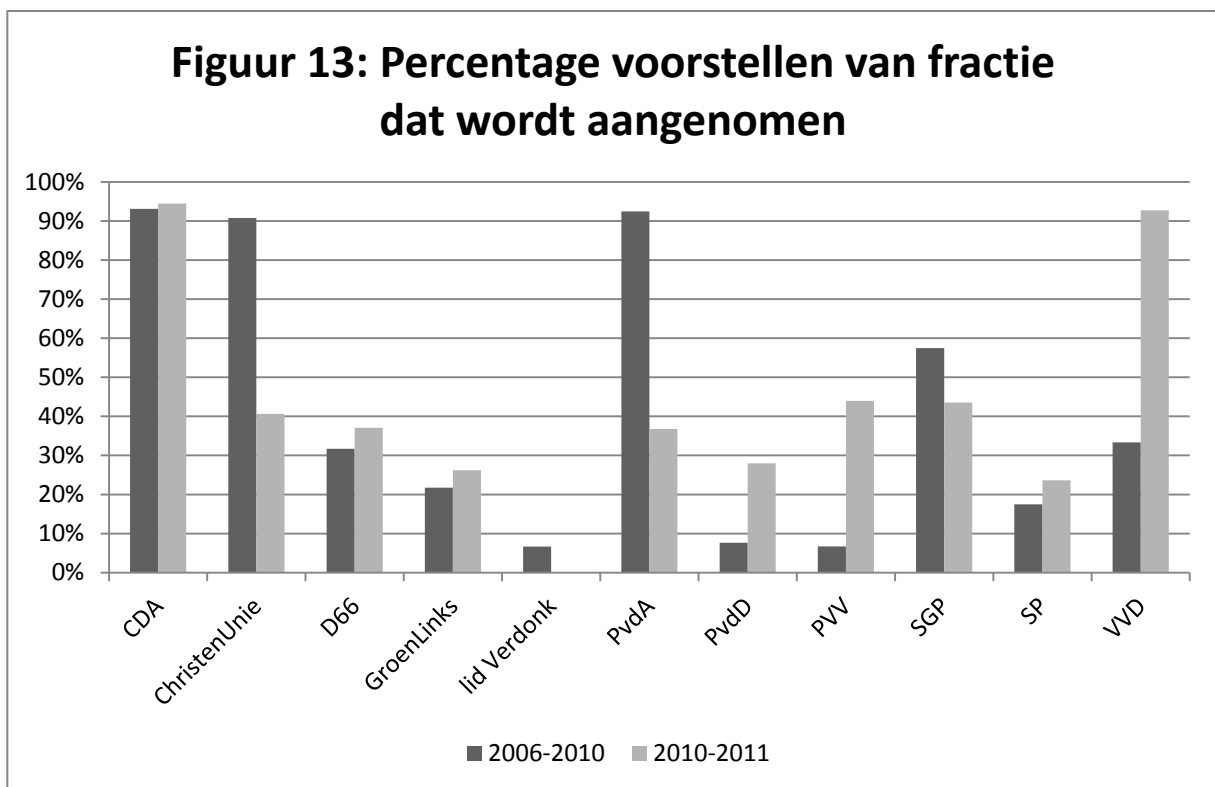
Percentage van de stemmingen waarin fracties hetzelfde als de PVV stemmen. De categorisering is gebaseerd op de begrotingsbehandeling waarbij het voorstel is ingediend. In deze analyse zijn slechts moties en amendementen betrokken die zijn ingediend bij één van de begrotingsbehandelingen.

6. Resultaten

Heeft de verandering van oppositiepartij naar gedoogpartij een effect op de resultaten die de partij boekt in de Tweede Kamer? Het algemene beeld is dat moties en amendementen van regeringspartijen in hoge mate worden aangenomen, terwijl moties en amendementen van oppositiepartijen in hoge mate worden afgewezen. In de periode 2006-2010 wisten vooral coalitiepartijen CDA, CU en PvdA moties en amendementen aangenomen te krijgen (zie Figuur 13). Deze percentages lagen ruim boven de 90%. De nieuwe coalitie gevormd door CDA en VVD weet haar voorstellen ook met deze percentages aangenomen te krijgen: bij de VVD is de stijging aanzienlijk: van net meer dan 30% naar meer dan 90%.

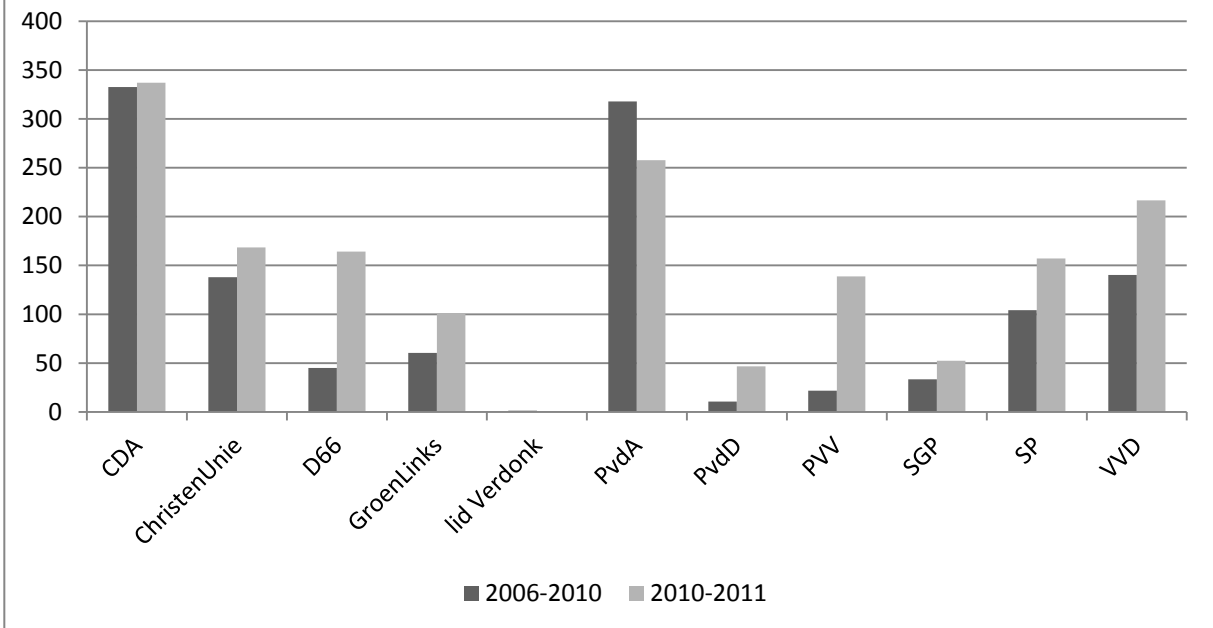
De PVV neemt een middenpositie in. Zij weet in de periode 2010-2011 aanzienlijk meer moties en amendementen aangenomen te krijgen (was 7%, nu 44%). Maar de partij bereikt niet de percentages die regeringspartijen normaal halen. Dit duidt er op dat de partij bewust moties indient waarvan ze weet dat haar coalitiepartners deze niet steunen. De PVV kiest er dus voor, om waar het gedoogakkoord dat mogelijk maakt, met eigen voorstellen te komen, die meestal geen meerderheid halen. Deze moties en amendementen hebben blijkbaar als doel om te laten zien dat de PVV een eigen onafhankelijke rol inneemt ten opzichte van de coalitie.

Als we kijken naar het succes van een partij in termen van *aantal aangenomen voorstellen* zien we dat de PVV achter blijft: bijna alle partijen weten meer moties aangenomen te krijgen (zie Figuur 13 en 14). Zelfs oppositiepartijen PvdA, CU, SP en D66 liggen voor op de PVV. Dit betekent dat als je rekening houdt met de grootte van de fracties, de PVV zelf sterk achter ligt: PVV-Kamerleden waren gemiddeld het minst succesvol, per Kamerlid werden er maar 5,8 voorstellen aangenomen.

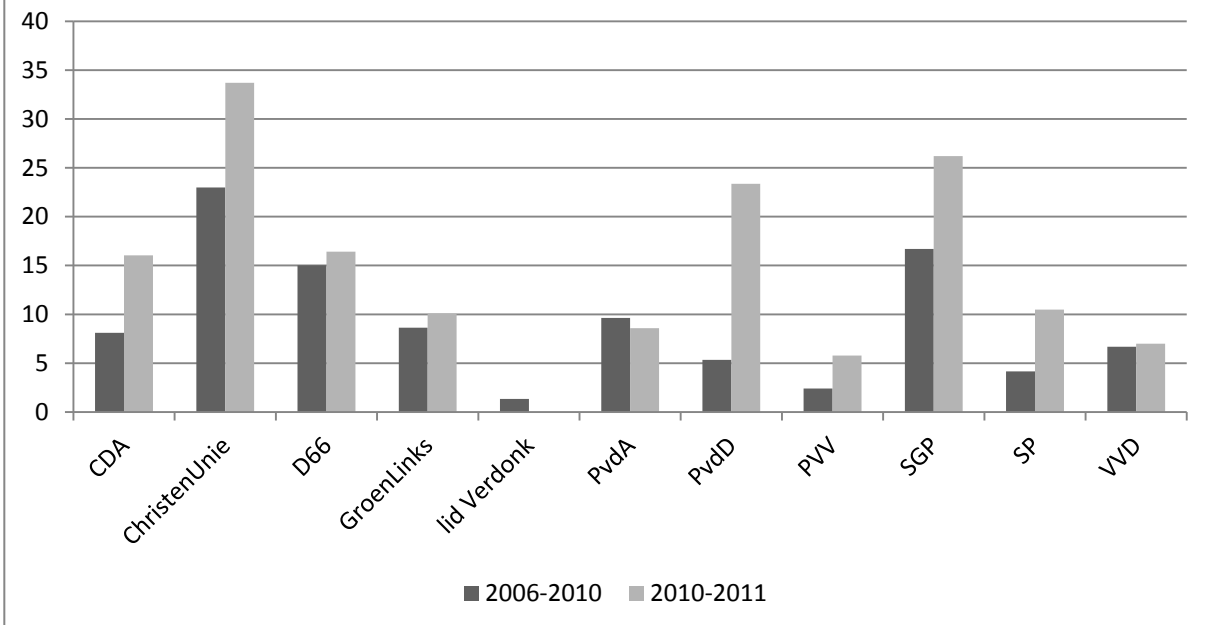
Percentage van de moties en amendementen dat wordt aangenomen, uitgedrukt naar fractie. Het gaat hier steeds om moties en amendementen waarvan een fractielid eerste indiener is.

Figuur 14: Gemiddeld aantal aangenomen voorstellen per jaar

Percentage van de moties en amendementen dat wordt aangenomen, uitgedeeld naar fractie, per jaar. Het gaat hier steeds om moties en amendementen waarvan een fractielid eerste indiener is.

Figuur 15: Gemiddeld aantal aangenomen voorstellen per Kamerlid per jaar

Percentage van de moties en amendementen dat wordt aangenomen, uitgedeeld naar fractie, per jaar, per Kamerlid. Het gaat hier steeds om moties en amendementen waarvan een fractielid eerste indiener is.

Bijlage

Bronnenmateriaal

De gegevens over de stemmingen zijn verkregen via Parlando (<http://parlando.sdu.nl>) en Officiële Bekendmakingen (<http://zoek.officiëlebekendmakingen.nl>). De Handelingen van de Tweede Kamer die op deze websites staan, zijn met behulp van door de auteurs geschreven software doorzocht op stemmingen. In een enkel geval herkent de software een stemming niet goed, bijvoorbeeld vanwege een spelfout in de Handelingen; dit is zo veel mogelijk hersteld. Voor het koppelen van de namen van indieners van moties en amendementen aan hun partij is gebruik gemaakt van de het biografisch archief op <http://www.parlement.com>.

Toelichting periodes

We hebben ons steeds beperkt tot de missionaire periode van het kabinet. Voor de parlementaire periode 2006-2010 gaat het dus steeds om voorstellen waarover gestemd is tussen 22 februari 2007 en 20 februari 2010. Voor de periode 2010-2011 gaat het om stemmingen van 14 oktober 2010 tot en met 29 juni 2010 (laatst beschikbare gegevens op moment van rapportage). Dit kan kleine verschillen opleveren voor de periode 2006-2010 ten opzichte van onze eerdere rapportage 'Kiezen voor confrontatie' van 29 mei 2010, aangezien daar de hele parlementaire periode werd meegenomen.

Toelichting categorisering

Bij de categorisering van de begrotingsmoties is ruwweg de indeling naar departementen aangehouden zoals dat sinds het kabinet-Rutte bestaat zodat we de twee periodes kunnen vergelijken.

- De categorie Binnenlandse Zaken bestaat uit de begrotingsposten De Koning, De Staten-Generaal, Overige Hoge Colleges van Staat, Algemene Zaken, Koninkrijksrelaties, Binnenlandse Zaken, Wonen, Wijken en Integratie (voor 2011), BES-fonds (na 2011), het gemeentefonds en het provinciefonds.
- De categorie Financiën, Economische Zaken, Landbouw en Innovatie betreft de begrotingsposten Financiën, Nationale Schuld, Diergezondheidsfonds, Economische Zaken (voor 2011), Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (voor 2011), Fonds Economische Structuur versterking (voor 2011), Fonds BTW compensatie (voor 2011) en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (na 2011).
- De categorie Infrastructuur en Milieu omvat de begrotingsposten Infrastructuurfonds, Infrastructuur en Milieu (na 2011), Verkeer en Waterstaat (voor 2011) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (minus Wonen, Wijken en Integratie) voor 2011.
- De categorie Justitie omvat de begrotingspost Justitie (voor 2011) en Veiligheid en Justitie (na 2011). Let wel: in 2011 is de verantwoordelijkheid voor de politie van het ministerie van Binnenlandse Zaken naar het ministerie van Veiligheid en Justitie gegaan.
- De categorie Sociale Zaken en Werkgelegenheid omvat de begrotingsposten Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het spaarfonds AOW (voor 2011).
- De categorie Volksgezondheid, Welzijn en Sport omvat de begrotingsposten Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Jeugd en Gezin (voor 2011).
- De categorieën Buitenlandse Zaken, Defensie, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen betreffen slechts hun respectievelijke ministeries.

Tabel 3: Aantal moties per begrotingscategorie (totalen alle partijen)

	2006-2010	2010-2011
Binnenlandse Zaken	307	78
Buitenlandse Zaken	120	85
Defensie	130	43
Financiën en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie	476	133
Infrastructuur en Milieu	356	99
Justitie	196	34
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	213	75
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	119	54
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	263	57
<i>Andere moties en voorstellen</i>	<i>5200</i>	<i>1542</i>
<i>Totaal aantal stemmingen</i>	<i>7380</i>	<i>2200</i>